

FORTIDSMINNEFORENINGEN

The Society for the Preservation of Norwegian Ancient Monuments

Oslo, 29.06.13

FORTIDSMINNEFORENINGENS UTTALELSE TIL HØRING AV NOU 2013:4 KULTURUTREDNINGEN 2014

Fortidsminneforeningen er verdens eldste frivillige kulturminneorganisasjon, etablert i 1844. Vi har i dag i underkant av 7000 medlemmer, som nedlegger et betydelig frivillig arbeid med politisk påvirkning, med formidling og med bevaring av bygde kulturminner. Foreningen eier selv 40 eiendommer, deriblant åtte stavkirker, fire middelalderkirker i stein, middelalderruiner og Steinvikholm festning. Ved siden av å være blant de største frivillige aktørene på kulturminnefeltet, har foreningen en formidlingsaktivitet på linje med de største friluftsmuseene i landet.

Utredningen inneholder mange spennende momenter. At kulturminnevern behandles særskilt ser vi som naturlig, selv om feltet i dag ligger knyttet til Miljøverndepartementet. Kulturminnevernet er en viktig del av det brede kulturbegrepet, og et naturlig element i kulturpolitikken. Hvilke kulturminner vi velger å ta vare på og hvordan vi tar vare på dem sier mye om oss som samfunn – både om hvem vi er og om hvem vi vil være. Slikt sett kunne og burde kulturminnevernet fått en bredere plass i utredningens historiebeskrivende del.

Utredningens vektlegging av det frivillige arbeidet er positiv og naturlig. Vi vil understreke betydningen av de frivilliges innsats også på kulturminnefeltet, hvor den betydeligste innsatsen gjøres på siden av de offentlige innsatsene. Det er ildsjelene som bevarer kulturarven, og disse søker sammen i de frivillige organisasjonene. Bedrede rammebetingelser for disse organisasjonene vil gi god uttelling i praksis.

Bevaring av fysiske kulturminner og ivaretagelse av den immaterielle kulturarven har mange koblingspunkter. Bevaring av tradisjonshåndverk og tradisjonell materialkunnskap er avgjørende for at våre eldre bygninger skal kunne tas vare på, fra stavkirkene til den enkleste husmannsplass. Etter vår vurdering burde det vært lagt større vekt på ivaretagelsen av tradisjonshåndverk i utredningen, både som middel for bevaring av materiell kultur og som egenaktivitet og som verdifulle kulturuttrykk. På dette feltet trengs det en langt større innsats. Museene kan gjøre en større innsats både knyttet til bevaring av tradisjonshåndverk og til bevaring av bygninger og fysiske kulturminner på utside av museene. Her ligger det et betydelig potensiale som vi håper vil utnyttes bedre i tiden framover, og som vi håper kulturdepartementet vil adressere. Imidlertid vil vi advare mot at anslaget gjøres for «musealt», da det er viktig at dette er en levende og aktiv del av samfunnet ellers.

Som en av flere hovedanbefalinger konkluderer utredningen med at kulturminnevernet bør flyttes fra Miljøverndepartementet til Kulturdepartementet. Vi vil vurdere dette ut fra to problemstillinger.

Fortidsminneforeningen får i dag grunnstøtte fra MD for sin aktivitet som politisk og frivillig aktør. Som nevnt over driver vi i tillegg en betydelig forvaltnings- og formidlingsvirksomhet, på eiendommer som er nasjonale ikoner. Aktiviteten på dette feltet faller innunder Kulturdepartementets virkeområde, og vi vil fremover søke dialog med departementet for å møte noen av utfordringene vi har med denne driften. Isolert sett ville det trolig være en fordel for oss som organisasjon om saksfeltet ble flyttet.

Fortidsminneforeningens hovedmål er likevel bevaring av et bredt spekter fysiske kulturminner, og i dette perspektivet er det vår overbevisning at fagfeltet bør forbli i MD. For det første er disse kulturminnene å betrakte som ikke-fornybare ressurser, og må forvaltes deretter. Dette har man kultur på i fagmiljøene som håndterer miljøspørsmålene, noe som er en klar styrke for feltet. Videre er en bevaring av en bredde av kulturminnene avhengig av at Plan- og bygningsloven, og da spesielt Plandelen, benyttes som virkemiddel. Rundt om i kommunene ser vi en utvikling i retning av at kulturminnene i stadig større grad innlemmes i planverket, noe som på sikt vil gi resultater. Blant de tre nasjonale målsettingene, nylig stadfestet i behandlingen av Kulturminnemeldingen, er målet om redusert tap av verdifulle kulturminner til 0,5% årlig det vi er mest bekymret for. Norsk kulturminnefond er et viktig redskap for å nå dette målet, men uten aktiv bruk av Plan- og bygningsloven og en aktiv innsats ovenfor kommunene er dette målet uoppnåelig. Erfaringen vi har over tid og fra hele landet, som landsdekkende organisasjon, underbygger dette. Vi vil derfor sterkt fraråde en flytting av fagområdet vekk fra Miljøverndepartementet.

Oppsummering

Fortidsminneforeningen etterspør en tydeligere satsing på tradisjonshåndverk, både dybden og i bredden. Videre fraråder vi en flytting av fagfeltet, da vi mener dette vil svekke vilkårene for bevaring av faste kulturminner.

Mvh

Ola H Fjeldheim
generalsekretær